

Grzegorz Poźniak

"Opolski krajobraz organowy", Grzegorz Poźniak, Opole 2015 : [recenzja]

Liturgia Sacra. Liturgia - Musica - Ars 22/1(47), 295-296

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ców zasadza się na odmiennych kompozycjach, jakie tworzyli. I tak w przypadku kompozycji Friedricha Christiana Mohrheima autor analizuje jego preludia chorałowe oraz tria organowe, a więc typowe XVIII-wieczne formy muzyki organowej. Z kolei w odniesieniu do kompozycji Johanna Gottfrieda Müthela autor omawia jego fantazje organowe, jedną *Fugenfantasie C-dur* oraz jeden utwór bez tytułu (pedałowy) w C-dur. W przypadku trio organowych Mohrheima oraz fantazji Müthela autor wyjątkowo szczegółowo omawia kwestie ich możliwej rejestracji. Podsumowaniem są *Uwagi końcowe*, w których Andrzej M. Szadejko zbiera w całość to wszystko, co charakteryzuje stylistykę kompozycji obu omawianych kompozytorów. Ta właśnie część publikacji wydaje się najbardziej interesująca i przydatna dla wykonawców XVIII-wiecznej muzyki organowej.

Omawiana publikacja zawiera także sześć dodatków. Znalazły się w nich wykazy dzieł F.Ch. Mohrheima, krótka charakterystyka budownictwa organowego w Gdańsku w XVIII w. wraz z jego kalendarium. Podobnie zamieszczono w dalszej części wykaz dzieł J.G. Müthela, krótką charakterystykę budownictwa organowego na Łotwie i w Rydze oraz oryginalny kontrakt na budowę organów w kościele św. Piotra w Rydze. Dopełnieniem publikacji są bibliografia, spis tabel oraz indeks nazwisk i miejsc.

Do omawianej publikacji dołączony jest dwupłytowy album CD zawierający nagrania omawianych w publikacji kompozycji F.Ch. Mohrheima i J.G. Müthela w wykonaniu samego autora — Andrzeja Mikołaja Szadejki. Jak określa to sam autor we wstępie do pracy, to właśnie prace związane z nagraniem kompozycji wspomnianych muzyków stały się źródłem inspiracji dla napisania omawianego dzieła. Dzięki podjętej inicjatywie niektóre utwory zostały po raz pierwszy przywrócone do ponownego obiegu muzycznego od czasów współczesnych kompozytorom. Dzięki wydawnictwu płytowemu osoby zainteresowane mogą połączyć teoretyczne rozważania nad kształtem stylu i interpretacji z wnikliwym odbiorem prezentowanej muzyki.

GRZEGORZ POŹNIAK, *Opolski krajobraz organowy*, Opole: Diecezjalny Instytut Muzyki Kościelnej 2015, 95 s., ISBN 978-83-7342-474-6.

Wydanie publikacji w formie albumu jest konsekwencją wcześniejszego wydania dwutomowego dzieła *Katalog organów diecezji opolskiej* (część I, Opole 2014; część II, Opole 2015), którego autorem jest także ks. Grzegorz Poźniak. *Opolski krajobraz organowy* jest dziełem unikatowym, przedstawiającym organy kościołów miasta Opole (wybudowane do 1945 r.), które zostały wcześniej opisane we wspomnianym *Katalogu*. Omawiana publikacja ukazała się w ramach projektu współfinansowanego przez Urząd Miasta Opola. I taki też jest zamiysł autora, aby poszczególne tomy zaplanowanego *Krajobrazu organowego* były wydawane przy współudziale władzy terytorialnej jako świadectwo wspólnej troski o dziedzictwo śląskiej kultury, której częścią jest przecież budownictwo organowe.

Cennym wprowadzeniem do wydanego albumu jest nakreślony w autorskim tekście (*Od Autora*) rys historii budownictwa organowego w Opolu, który sięga XV w.

Najważniejszą częścią opisywanej publikacji jest prezentacja poszczególnych organów wraz z zamieszczoną dokumentacją fotograficzną. Album zawiera opisy 14 instrumentów zbudowanych do 1945 r., znajdujących się w kościołach Opolu. Prezentacja instrumentów rozpoczyna się opisem organów katedralnych, które są jednym z najciekawszych instrumentów miasta. W aneksie pracy znajdują się dodatkowo opisy 3 instrumentów wybudowanych lub translokowanych w późniejszym czasie. Opis każdego z instrumentów rozpoczyna się od przedstawienia jego historii w kontekście dziejów parafii i kościoła. W dalszej części zawiera on informacje zamieszczone już we wspomnianym *Katalogu*, jak wielkość instrumentu wyrażona w ilości sekcji i głosów, określenie rodzaju i stylu prospektu, a także rodzaju traktury oraz wiatrownic, opis umiejscowienia stołu gry i określenie rodzaju miechów, a w końcu dokładne przedstawienie dyspozycji organów (w formie tabelki) wraz z wyliczeniem łączników, kombinacji, włączników ręcznych i nożnych. Dodatkowo zostały nadmienione tabliczki i napisy zachowane w stołach gry. Bardzo ważnym elementem przedstawiającym każdy z instrumentów jest wspomniana bogata dokumentacja fotograficzna autorstwa Estery Baksik. Składa się na nią zewnętrzny widok kościoła, co ułatwia czytelnikowi skojarzenie kościoła z instrumentem, a także wizerunek prospektu organowego, stołu gry i innych charakterystycznych dla danego instrumentu elementów. Wszystkie fotografie zamieszczone w publikacji są fotografiami kolorowymi wykonanymi w wysokiej rozdzielczości.

Na szczególną uwagę w omawianej pozycji zasługuje bogata i kunsztowna szata graficzna, skorelowana kolorystycznie z zamieszczonymi fotografiami, oraz sztywna okładka, która pozwala odnieść pozytywne wrażenie dobrze przygotowanego albumu.

Wydany i opisany powyżej album jest dobrym wzorem dla opracowania kolejnych tomów *Krajobrazu organowego*, ukazujących instrumentarium kolejnych miast i dekanatów diecezji opolskiej zgodnie z założonym planem wydawniczym Diecezjalnego Instytutu Muzyki Kościelnej w Opolu.

PIOTR KULITA, *Muzyka w sakramentach inicjacji chrześcijańskiej po Soborze Watykańskim II na podstawie obrzędów w języku polskim*, Lublin: Wydawnictwo „Polihymnia” 2015, 338 s., ISBN 978-83-7847-254-4.

Publikacja ks. Piotra Kulity (kapłana diecezji sandomierskiej, absolwenta Instytutu Muzykologii KUL) wpisuje się w szereg publikacji w języku polskim, które omawiają kwestie muzyki liturgicznej w dobie posoborowej. Poświęcona jest ona śpiewom obecnym w liturgii sakramentów inicjacji chrześcijańskiej, a więc chrztu świętego, bierzmowania oraz w obrzędzie Komunii św. poza Mszą św. Podstawowym źródłem opracowania była analiza śpiewów zamieszczonych w księgach obrzę-